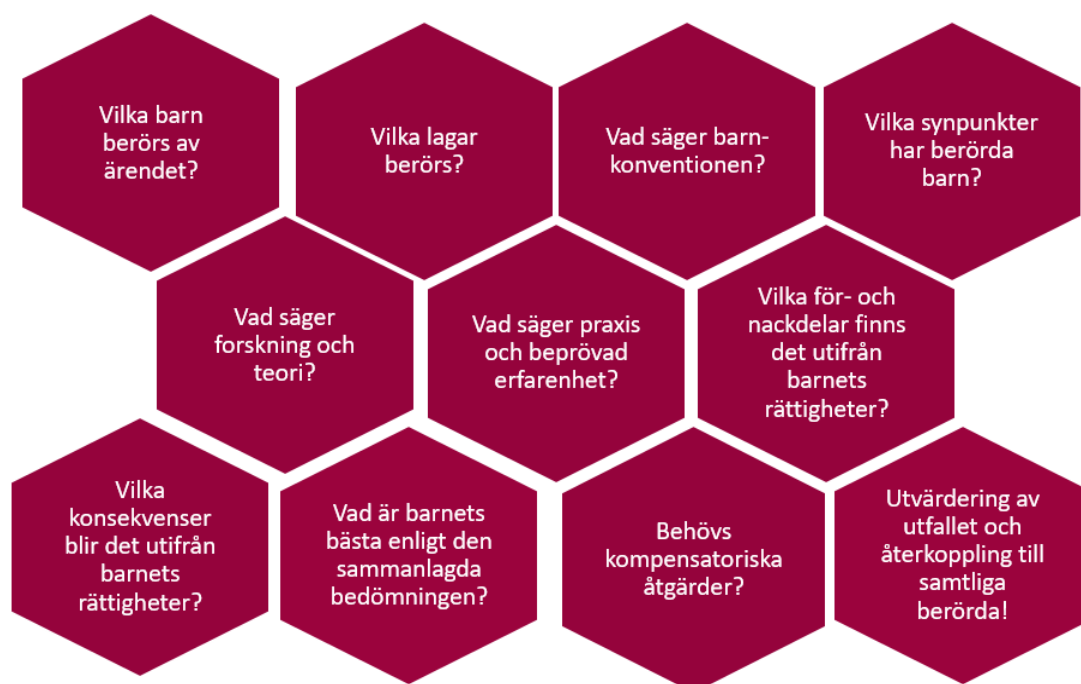

Prövning och analys av barnets bästa gällande ekonomisk ersättning till barn och unga vid dialogarbete med Västra Götalandsregionen

Beskriv ärendet/förslaget

Under 2020-2021 pågår ett arbete med att fram en regional riktlinje gällande barn och unga som medskapare av Västra Götalandsregionens hälso- och sjukvård. Riktlinjen ska även vara vägledande för regionens övriga förvaltningar och bolag. Avdelning kvalitetsdriven verksamhetsutveckling ansvarar för arbetet och som stöd finns en arbetsgrupp med deltagare från flera olika verksamheter.

Riktlinjen ska bidra till att skapa förutsättningar för att barn och ungas synpunkter och erfarenheter tas till vara i förbättringsarbeten. Den syftar till att tydliggöra hur olika aspekter kan hanteras, bland annat ersättningsrelaterade frågor. En ersättning förstärker uppfattningen att deras deltagande är värdefullt och kan vara en kompensation för att ta ledigt från skolan eller avstå fritidsintressen.

Inom verksamheterna finns det olika praxis gällande ersättning vid dialogarbete med barn och unga. En del ger en sak, till exempel en biobiljett, oavsett tidsomfattning eller barnets ålder. Andra kan välja att vid ett mer tidskrävande deltagande ge äldre

barn ekonomisk ersättning. Detta innebär att en del får pengar för sitt deltagande medan andra barn vid en liknande insats inte får det. På grund av det finns en risk att det blir ojämnt för de barn som vill delta i dialogarbeten.

Eftersom ersättningsfrågan ska tydliggöras i den regionala riktlinjen har arbetsgruppen valt att genomföra en prövning och analys av barnets bästa. [VGR:s regionala vägledning för prövning och analys](#) användes i arbetet och resultatet följer nedan.

Vilka ska vara med i processen att göra en prövning av barnets bästa/barnkonsekvensanalys?

Arbetsgruppen för framtagandet av VGR:s riktlinje ”Barn och unga som medskapare av hälso- och sjukvården vid förbättringsarbeten”.

Prövningen/analysen påbörjad **2021-01-21**

Vilka barn berörs av ärendet?

Vilka barn berörs av ärendet?

Barn och unga mellan 13-18 år som vill vara medskapare av VGR:s hälso- och sjukvård vid förbättringsarbeten.

Vilka lagar berörs?

Vilka lagar
berörs av
ärendet?

[Lag om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter \(2018:1197\)](#)

Barnkonventionens grundprinciper artikel 2, 3, 6 och 12 samt genomförandeartiklarna 4 och 42 är utgångspunkt i prövningen och analysen. I kommande avsnitt ”Vad säger barnkonventionen?” beskrivs dessa och även övriga artiklar som särskilt berör ärendet.

[Diskrimineringslag \(2008:567\)](#)

Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett ålder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning (1 Kap).

[Arbetsmiljölagen \(1977:1160\)](#)

Lagen säger att över 13 år får barn anställas om det inte skulle påverka deras hälsa eller skolgång (5 kap 2 paragrafen).

Riktlinjer och styrdokument som berörs av ärendet:

[Ekonomiskt bistånd. Handbok för Socialtjänsten](#)

”Barn och skolungdomar i familjer med ekonomiskt bistånd får behålla en del av sina inkomster från eget arbete utan att det påverkar föräldrarnas rätt till bistånd för barnet eller skolungdomen. Avsikten är att tonåringar i ekonomiskt utsatta familjer ska kunna göra sådant som är möjligt för andra tonåringar. Det normaliserar dessa barns och ungdomars villkor och kan även vara viktigt med tanke på framtida arbete och egen försörjning (s.102).”

[VGR:s riktlinje gällande Ersättningar vid samråd.](#)

Grundprincipen för att ersättning för samråd skall kunna betalas ut är att de som ingår i samrådet har en kompetens/erfarenhet som Västra Götalandsregionen efterfrågar. I riktlinjen ges rekommendationer till tre olika ersättningsnivåer. Om dialogmötet kräver omfattande inläsning eller förberedelse kan full ersättning utgå med belopp enligt arvodesbestämmelserna. Om medverkan inte kräver lika mycket förberedelse kan mindre ersättning ges motsvarande förlorad arbetsinkomst, utlägg för resa m.m. Ibland behöver

ingen ekonomisk ersättning erbjudas, till exempel vid informationsmöte eller enklare dialog.

Vad säger
barnkon-
ventionen?

Vad säger barnkonventionen?

Prövningen och analysen av barnets bästa tar sin utgångspunkt i barnkonventionens grundprinciper artikel 2, 3, 6 och 12 samt genomförandeartiklarna 4 och 42. Dessa artiklar motsvarar konventionens barnsyn och bildar en tolkningsram för övriga artiklar:

- Artikel 2 - Lika värde och icke diskriminering
- Artikel 3 - Bedöma och beakta barnets bästa vid åtgärder
- Artikel 6 - Rätt till liv, överlevnad och utveckling
- Artikel 12 - Åsiktsfrihet, delaktighet och rätten att bli hörd
- Artikel 4 - Avsätta tid och resurser för barnrättsarbetet
- Artikel 42 - Kunskap om barnkonventionen hos barn och vuxna

Eftersom barnkonventionen är hel och odelbar har även andra artiklar identifierats som är relevanta för ärendet:

- Artikel 13 – Yttrande och informationsfrihet
- Artikel 28 – Rätten till utbildning
- Artikel 31 – Rätten till lek, vila och fritid

Vilka synpunkter har berörda barn?

Vilka
synpunkter har
berörda barn?

Två gymnasieelever vid ett vård- och omsorgsprogram fick frågan hur de ser på ersättning till barn som deltar i förbättringsarbeten. De tycker det är viktigt att barnet alltid får någon form av ersättning när de engagerar sig, oavsett vilken ålder det har. Oftast räcker det att barnet får en sak eller gåva, särskilt yngre barn. De ger olika förslag på ersättning, t.ex. en biobiljett, ett presentkort på en bokhandel eller godis. För ett deltagande som kräver mer tid av barnet kan även aktiviteter erbjudas som till exempel entré till bowling eller ett lekland. För äldre barn tycker en av dom att det ibland är bra att ge ersättning i form av pengar. Men inte alltid utan bara om en insats är mer omfattande och kräver en insats under flera timmar. För yngre barn kan en ersättning även fungera positivt för deras motivation att vilja delta. Men gällande äldre barn är det viktigt att inte locka med ersättning, då finns en risk att de enbart deltar på grund av det.

Ungdomar som deltagit i referensgrupper i en annan region har berättat att de uppskattar att få ett presentkort efter ett deltagande. Men samtidigt menar de att de främst deltar för att de vill påverka och förbättra verksamheten.

Vad säger
forskning och
teori?

Vad säger forskning och teori?

Socialstyrelsen har tagit fram ett [stödmaterial om barns medverkan i Socialstyrelsens arbeten](#). Under framtagande av den såg de att organisationer och myndigheter resonerar på olika vis gällande ersättningsfrågan. I vissa fall får barnen en gåva medan andra ger ersättning som är likvärdig den som ges till vuxna. De menar att de inför barnets medverkan behöver göras en bedömning av hur stor insatsen är för barnet. Om de

kommer dit där barnet ändå befinner sig eller om de intervjuar barnet på telefon är det kanske mindre motiverat att ge ersättning. Men om barnet behöver avsätta mycket tid så finns det större anledning att ge ersättning.

Vad säger
praxis och
beprövad
erfarenhet?

Vad säger praxis och beprövad erfarenhet?

Personer från både regionala och kommunala verksamheter har fått delge sina erfarenheter och synpunkter på ersättningsfrågan. Generellt kan sägas att det nästan alltid utgår någon form av ersättning vid deltagande i dialogarbete med barn och unga. Vid en kortare insats får barnet oftast en sak, till exempel en biobiljett eller ett presentkort. Om medverkan är mer tidskrävande och kanske återkommande kan äldre barn ersättas ekonomiskt. En person menar att ekonomisk ersättning kan visa barnet hur värdefull deras kompetens och insats är. En annan tycker det är viktigt för att engagera ungdomar som tyvärr ofta har ont om pengar för egna intressen.

Flera lyfter att det är viktigt att samma principer ska gälla oavsett om det är barn eller vuxna som deltar i ett dialogarbete. Får vuxna ekonomisk ersättning vid ett mer omfattande deltagande ska alltså barn över 13 år också få det. Några tycker också att det är bra att fråga barn och unga själva om vilken form av ersättning de önskar. En person anser att det både finns för- och nackdelar med att ge barn ersättning i form av pengar. Det kan motverka viljan att göra ideella insatser men samtidigt kan det förstärka barnets vilja att ta egna initiativ och göra rätt.

En del regioner och kommuner har valt att anställa ungdomar när de önskar stöd i ett mer kontinuerligt dialogarbete. De får lön eftersom de arbetar på uppdrag och inte enbart utifrån eget intresseområde. För att det ska bli ett kvalitativt arbete lyfter en person att de anställda måste bära den samlade bilden av unga i kommunen. En annan betonar också vikten av att inte likställa dialog- och inflytandearbete med att ge ungdomar möjlighet till enklare anställning. Det finns då en risk att enbart vissa barn representeras och att inte alla får samma möjlighet till delaktighet och inflytande.

Två av de tillfrågade tycker att om ett barn deltar på eget initiativ och sina egna villkor, t.ex. utifrån ett intresseområde, så är inte ersättning lika relevant. Ofta handlar det då om en kortare insats vid ett tillfälle. Men de tycker samtidigt att det ibland, även om så är fallet, kan vara bra med ersättning om det får barn att vilja delta som annars kanske inte hade gjort det. En medarbetare i en kommun berättar att de inte brukar ge ekonomisk ersättning om dialogen sker i samarbete med förskola/skola/fritids. Det sker på skoltid och kan kopplats till skolans demokrati och inflytandearbete.

Vilka för- och nackdelar finns det utifrån barnets rättigheter?

Vilka för- och nackdelar finns det med ärendet/förslaget utifrån barnets rättigheter, enligt det insamlade underlaget?

Fördelar med ekonomisk ersättning:

- Barn och unga erbjuds ekonomisk ersättning för sitt deltagande på lika villkor som vuxna.
- Det stärker synen på barn och unga som kompetenta individer vars erfarenheter bidrar till utveckling och förbättring.
- Det kan förstärka barnets vilja att ta egna initiativ och öka motivationen att vilja förbättra hälso- och sjukvården.
- Barnet kan få en ökad tro på sin egen förmåga och att sina egna erfarenheter och åsikter är betydelsefulla.

Nackdelar med ekonomisk ersättning:

- Det kan motverka barn och ungas vilja att göra ideella insatser, att de inte i lika stor utsträckning vill bidra i förbättringsarbete om de inte får betalt.

- Att barn och unga avstår från att delta på en lektion i skolan eller ett fritidsintresse för att de hellre vill ”tjäna pengar”.
- Om ungdomar erbjuds enklare anställning finns en risk att resultatet av dialogarbetet inte representerar målgruppen barn utan enbart individens egna åsikter.

Vilka konsekvenser blir det utifrån barnets rättigheter?

Vilka konsekvenser har ärendet/förslaget utifrån barnets rättigheter?

Det finns både positiva och negativa konsekvenser med att ge ekonomisk ersättning till barn över 13 år. Något som är positivt och av stor betydelse för att efterleva barnets rättigheter är att deltagandet värderas på samma sätt som för vuxna. Det stärker barnets rätt till lika värde och minskar risken att barnet diskrimineras på grund av ålder. Enligt lagen har barn över 13 år dessutom rätt att jobba och tjäna pengar. Ekonomisk ersättning kan även öka barnets tro på sig själv och sin egen förmåga. Barnet känner att egna erfarenheter och åsikter är värdefulla och betydelsefulla för vuxna. På sikt kan det främja barnets mentala hälsa och även tilliten till vuxna.

En negativ konsekvens med ekonomisk ersättning skulle kunna vara att det motverkar barnets vilja att göra ideella insatser. En annan möjlig farhåga är att barnet avstår från lektioner eller fritidsintressen för att det hellre vill ”tjäna pengar”. Om det skulle ske i större utsträckning kan det kanske få negativa konsekvenser för hälsa och skolgång. Om ungdomar erbjuds enklare anställning för dialogarbete involveras färre barn och unga. Det kan leda till att resultatet av dialogarbetet inte representerar målgruppen barn utan snarare de enskilda individerna. Om så är fallet kan det vara negativt för barnets rätt till delaktighet och inflytande.

Vad är barnets bästa i ärendet/förslaget enligt den sammanlagda bedömningen?

Vad är barnets bästa enligt den sammanlagda bedömningen?

I prövningen och analysen framkommer det att frågan om ekonomisk ersättning till barn och unga vid dialogarbeten är komplex. Enligt arbetsmiljölagen har barn över 13 år rätt att anställas om det inte är negativt för hälsa eller skolgång. I socialtjänstens handbok för ekonomiskt bistånd framgår vidare att barn ska få behålla sin inkomst utan att det påverkar eventuellt försörjningsstöd negativt. Enligt VGR:s riktlinje ska deltagare i samråd få ekonomisk ersättning vid en mer omfattande insats och/eller om arbetsinkomst har blivit förlorad.

Erfarenhet och praxis visar att verksamheter gör väldigt olika och att det både finns för- och nackdelar med ekonomisk ersättning. Valet av ersättningsform påverkas dessutom av flera olika faktorer, t.ex. insatsens omfattning, syftet med dialogarbetet och barnets egen vilja att få betalt eller ej. De få barn och unga som representeras i prövningen uttrycker att ersättning i form av en sak ofta är tillräckligt vid mindre insatser.

Sammanfattningsvis kan sägas att det inte finns ett tydligt svar på frågan gällande ekonomisk ersättning till barn över 13 år. Men vår bedömning är ändå att fördelarna och de positiva konsekvenserna överväger nackdelarna. Framförallt med hänsyn till barnets rätt till lika värde och att barnets insatser ska värderas på samma sätt som vuxnas. Om en verksamhet väljer att erbjuda ekonomisk ersättning är det dock bra att beakta några olika aspekter. Dessa beskrivs nedan under avsnittet kompensatoriska åtgärder.

Behövs kompensatoriska åtgärder?

Vilka kompensatoriska åtgärder kan vi göra om ärendet/förslaget inte är i linje med barnets bästa?

Verksamheten behöver skapa en tydlighet kring ersättningsfrågan, både internt och externt. Inför ett dialogarbete med barn är det sedan viktigt att bedöma vilken form av

ersättning som ska erbjudas och varför. Det bör framgå att barnet ska ha möjlighet att själv få bestämma om det vill ha ekonomisk ersättning eller inte.

För att undvika att barn avstår från t.ex. lektioner kan en utgångspunkt vara att barnet deltar i samband med ett vårdmöte eller på sin fritid. Sker dialogarbetet i samarbete med skolan är det en annan sak. Då kan det eventuellt ses som en del av skolans demokratiarbete och då är inte heller ekonomisk ersättning lika relevant. Om en ungdom anställs för ett mer kontinuerligt dialogarbete är det viktigt att tydliggöra uppdraget, både för verksamheten och för ungdomen. Ska det representera målgruppen barn och unga eller enbart sig själva?

Utvärdering av utfallet och återkoppling till samtliga berörda!

Utvärdering av utfallet och återkoppling till samtliga berörda

Uppföljning sker inom ramen för det övriga arbetet med riktlinjen barn och unga som medskapare av Västra Götalandsregionens hälso- och sjukvård. Återkoppling ges till samtliga berörda.

Uppföljning gjord Klicka eller tryck här för att ange datum.

Övrigt

Har du frågor eller funderingar går det bra att kontakta:

Ebba Kostmann

Regionala barnuppdraget, Koncernkontoret Västra Götalandsregionen

ebba.kostmann@vgregion.se

Katrin Modig Pallin

Enhet kvalitetsdriven verksamhetsutveckling, Koncernkontoret Västra Götalandsregionen

katrin.modig-pallin@vgregion.se